

Dosarul nr. 2ra-316/21

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. G. Stratulat)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. A. Bostan, L. Pruteanu, A. Malfi)

DECIZIE

13 octombrie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul

Judecătorii

Ala Cobăneanu

Aliona Miron

Elena Cobzac

Victor Boico

Galina Stratulat

examinând recursul declarat de avocatul Coșleț Petru în interesele Valentinei Agheeva,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Agheeva Valentina împotriva Ministerului Justiției privind constatarea încălcării dreptului la judecarea cauzei în termen rezonabil și încasarea prejudiciului moral,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 10 septembrie 2020,

c o n s t a t ă:

La 10 iunie 2019, Agheeva Valentina a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, solicitând constatarea încălcării dreptului la examinarea cauzei civile în termen rezonabil și încasarea prejudiciului moral în sumă de 4500 Euro.

În motivarea acțiunii, reclamanta a invocat că, la 28 iulie 2014, s-a adresat cu cerere de chemare în judecată, împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, privind restabilirea dreptului la pensie.

Prin încheierea din 05 august 2014 a Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău, a fost pusă pe rol cererea de chemare în judecată înaintată de către Agheeva Valentina către Casa Națională de Asigurări Sociale, iar ședința de judecată a fost numită spre examinare pentru data de 19 noiembrie 2014.

Reclamanta a susținut că, ulterior au mai fost numite încă 5 ședințe de judecată cu intervale de la 2 la 4 luni, dintre care 2 ședințe nu au avut loc din motiv de boală a judecătorului sau participarea la Adunarea generală a judecătorilor. Careva amânări a ședințelor de judecată din motivul neprezentării reclamantei, nu au avut loc.

Prin hotărârea din 26 ianuarie 2016 a Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Totodată, a precizat că, la 27 ianuarie 2016, a contestat cu apel hotărârea din 26 ianuarie 2016, iar prin decizia din 30 iunie 2016 a Curții de Apel Chișinău, a fost

admis apelul, casată hotărârea instanței de fond și pronunțată o nouă hotărâre, prin care acțiunea a fost respinsă ca fiind depusă tardiv.

La 08 octombrie 2016, reclamanta a contestat cu recurs decizia instanței de apel.

Prin decizia din 21 decembrie 2016 a Curții Supreme de Justiție, a fost admis recursul reclamantei, s-a casat decizia instanței de apel, cu restituirea cauzei spre rejudecare în ordine de apel la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecători.

A menționat reclamanta că, la 13 ianuarie 2017, cauza a fost repartizată judecătorului Curții de Apel Chișinău Mihail Ciugureanu, fiind numită spre examinare în ordine de apel pentru data de 01 martie 2017. Ședința din 01 martie 2017 nu a avut loc, fiind amânată pentru data de 05 aprilie 2017.

A comunicat reclamanta că, la 05 aprilie 2017, ședința de judecată nu a avut loc, fiind amânată pentru un termen nedeterminat, motiv pentru care, la 19 aprilie 2017, a depus o cerere de accelerare a examinării cauzei.

Prin încheierea din 03 mai 2017 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins cererea de accelerare a examinării cauzei. Ulterior, dosarul a fost repartizat în mod aleatoriu judecătorului Nina Vascan, în legătură cu demisia judecătorului Mihai Ciugureanu.

În cadrul examinării cauzei în instanța de apel, la 01 noiembrie 2017, reclamanta a înaintat un demers, prin care a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a art. 36 alin. (1) al Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile și asigurările de stat.

A menționat că, prin încheierea din 29 noiembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis demersul reclamantei, dosarul fiind ridicat de la examinare și expediat Curții Constituționale pentru examinarea demersului.

Prin hotărârea din 08 mai 2018, nr. 24g/2018, a Curții Constituționale, s-a admis demersul reclamantei și s-au declarat neconstituționale textele „domiciliată în Republica Moldova” din articolul 2 alin. (1) al Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii și „Asiguratul care își stabilește domiciliul în străinătate nu i se acordă drept la pensie conform legii” din articolul 36 alin. (1) al Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii.

A indicat reclamanta că, după parvenirea dosarului de la Curtea Constituțională, dosarul a fost repartizat judecătorului Victoria Sîrbu.

Prin decizia din 04 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău, a fost admis apelul declarat de către Valentina Agheeva împotriva hotărârii din 26 ianuarie 2016 a Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău, s-a casat hotărârea instanței de fond și a fost pronunțată o nouă hotărâre, de admitere parțială a acțiunii. S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să restabilească dreptul reclamantei la pensie începând cu data de 17 decembrie 2012.

Reclamanta a susținut că, din aceste circumstanțe rezultă, culpa instanței de apel la aplicarea greșită a legii materiale, or, la adoptarea deciziei din 30 iunie 2016, dosarul a fost reținut în instanța de apel un termen mai mare de doi ani, fapt ce la fel a dus la încălcarea dreptului reclamantei la examinarea cauzei în termen rezonabil.

Prin decizia din 12 decembrie 2018, a fost respins recursul declarat de către Casa Națională de Asigurări Sociale, s-a admis recursul declarat de către Valentina Agheeva, reprezentată de avocatul Coșleț Petru, s-a casat hotărârea din 26 ianuarie 2016 a Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău și decizia din 04 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău și s-a pronunțat o nouă hotărâre de admitere parțială a acțiunii, prin

care Casa Națională de Asigurări Sociale și Casa Teritorială de Asigurări Sociale Rîșcani, mun. Chișinău au fost obligate să restabilească și să recalculeze pensia pentru limită de vârstă a Valentinei Agheeva începând cu data de 01 decembrie 2002.

Astfel, a precizat că, cauza respectivă s-a examinat o perioadă de 4 ani 8 luni și 8 zile.

Consideră reclamanta, că instanțele naționale au încălcat dreptul său la examinarea cauzei în termen rezonabil, deoarece instanțele naționale au examinat cauza o perioadă destul de îndelungată, și fără careva justificări au amânat ședințele de judecată de la 2 la 4 luni și au judecat cauza în instanța de apel o perioadă mai mare de doi ani de zile.

Prin hotărârea 22 octombrie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, cererea de chemare în judecată înaintată de Agheeva Valentina a fost admisă parțial, cu constatarea încălcării dreptului Valentinei Agheeva, la judecare în termen rezonabil a cauzei civile, la cererea de chemare în judecată depusă de Agheeva Valentina împotriva Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sect. Rîșcani și Casei Naționale de Asigurări Sociale, cu privire la restabilirea și recalcularea pensiei pentru limita de vârstă. S-a dispus a încasa de la stat, prin intermediul Ministerului Justiției, prejudiciul moral, în sumă de 1000 de euro, conform cursului oficial al BNM, la data executării hotărârii.

Invocând ilegalitatea hotărârii instanței de fond, în partea în care acțiunea a fost respinsă, la 08 noiembrie 2019, Agheeva Valentina, prin intermediul avocatului Coșleț Petru, a declarat apel.

Prin încheierea din 20 ianuarie 2020 a Curții de Apel Chișinău, nu s-a dat curs cererii de apel declarate de avocatul Petru Coșleț, în interesele Valentinei Agheeva, apelantei fiindu-i acordat un termen de 10 zile de la data recepționării încheierii, pentru depunerea cererii de apel în conformitate cu prevederile art. 364-365 din Codul de procedură civilă, inclusiv în limba de stat și într-un număr egal cu participanții la proces. Totodată i-a fost comunicat apelantei despre posibilitatea restituirii cererii de apel în cazul neîndeplinirii indicațiilor instanței de apel, în condițiile art. 369 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

Cu respectarea termenului stabilit apelanta Agheeva Valentina a depus cererea de apel motivată.

La data de 13 ianuarie 2020, Ministerul Justiției a înregistrat în Secția evidență și documentare procesuală a Curții de Apel Chișinău cererea de apel împotriva hotărârii din 22 octombrie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru.

Prin încheierea din 16 iulie 2020 a Curții de Apel Chișinău, a fost restituită ca fiind depusă în afara termenului legal de declarare a apelului cererea de apel declarată de Ministerul Justiției, iar apelantul nu a solicitat repunerea în termen.

Prin încheierea din 16 iulie 2020 a Curții de Apel Chișinău, apelul declarat de Agheeva Valentina a fost primit spre examinare, examinarea cererii fiind stabilită pentru 10 septembrie 2020, ora 09:30, apelantei fiindu-i stabilit un termen de până la 12 august 2020, pentru prezentarea tuturor probelor necesare examinării complete și soluționării juste a cauzei. Totodată, intimatului, Ministerul Justiției, i-a fost stabilit un termen de până la 19 august 2020, sub sancțiunea decăderii, pentru prezentarea referinței scrise și a probelor necesare pertinente, fiindu-i explicat că depunere referinței este obligatorie.

La 18 august 2020, prin intermediul poștei electronice (f.d. 222-229, Vol. I), Ministerul Justiției a depus cerere de apel incident, solicitând casarea hotărârii instanței de fond în partea admiterii acțiunii reclamantei, cu emiterea unei noi hotărâri prin care cererea de chemare în judecată înaintată de Agheeva Valentina să fie respinsă integral ca fiind neîntemeiată.

Prin decizia din 10 septembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de Agheeva Valentina și s-a admis apelul incident declarat de Ministerul Justiției.

S-a casat hotărârea din 22 octombrie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru și s-a emis o nouă hotărâre prin care, cererea de chemare în judecată depusă de Agheeva Valentina împotriva Ministerului Justiției privind constatarea încălcării dreptului la judecarea cauzei în termen rezonabil și încasarea prejudiciului moral, a fost respinsă ca neîntemeiată.

La 05 ianuarie 2021, a fost înregistrat recursul declarat de avocatul Coșleț Petru în interesele Valentinei Agheeva, prin care a fost solicitată casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din 10 septembrie 2020, cu adoptarea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii cu încasarea prejudiciului moral în mărime de 4500 de euro.

În motivarea recursului s-a invocat că, nu au fost stabilite circumstanțele cauzei, iar în consecință eronat a fost aplicată legea materială.

Totodată, a susținut că, restituind prin încheierea din 16 iulie 2020 apelul declarat de Ministerul Justiției și ulterior admițând apelul incident, instanța de apel eronat a aplicat și interpretat prevederile art. 362¹ CPC. Or, instanța de apel nu era în drept să rețină spre examinare apelul incident, înaintat de Ministerul Justiției la 20 august 2020, ci urma să-l restituie ca fiind depus peste termenul prevăzut de art. 362, 362¹ CPC.

Recurenta a opinat că, consideră că la examinarea cauzei respective, instanțele naționale nu au luat în considerare importanța procesului judiciar pentru recurentă, deoarece începând cu 01 decembrie 2002, Valentina Agheeva a fost lipsită ilegal de dreptul la pensie, care constituie unica sa sursă de existență.

Deci, din cele supra enunțate, rezultă că la examinarea cauzei, instanțele nu au ținut cont de prevederile art. 192 alin. (2) CPC.

Concomitent, s-au invocat aceleași argumente și circumstanțe factologice care au fost invocate pe parcursul examinării cauzei în instanțele ierarhic inferioare, cărora le-a fost dată apreciere, redând conținutul prevederilor normelor legale, dar fără a demonstra prin careva probe, încălcarea sau aplicarea eronată de către instanțele de judecată a normelor legale aplicabile speței.

În contextul prevederilor art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 10 septembrie 2020 și a expediat decizia motivată participanților la proces la 30 octombrie 2021 (f.d. 19, Vol. II), or, la actele cauzei nu se regăsește dovada de recepționare a acesteia de către recurentă.

În cererea de recurs, Agheeva Valentina, a indicat că a recepționat copia deciziei instanței de apel din 10 septembrie 2020, la 03 noiembrie 2020.

Astfel, recursul declarat, prin intermediul oficiului poștal (f.d.50, Vol.II), la 03 ianuarie 2021, se consideră depus în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

Prin prisma art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, la 26 ianuarie 2021, instanța de recurs a comunicat intimatului recursul, informând despre necesitatea depunerii referinței.

Careva referințe la cererea de recurs, în temeiul art. 439 alin.(2) Cod de procedură civilă, până la data judecării cauzei în ordine de recurs, nu au parvenit.

Prin încheierea din 16 iunie 2021 a Curții Supreme de Justiție recursul declarat de avocatul Coșleț Petru în interesele Valentinei Agheeva, a fost considerat admisibil și a fost fixate spre examinare într-un complet de 5 judecători, în vederea examinării fondului recursului.

În conformitate cu articolele 441 și 444 din Codul de procedură civilă, recursul s-au examinat de un complet de 5 judecători, fără înștiințarea participanților la proces, însă data și ora ședinței a fost plasată pe pagina web a Curții Supreme de Justiție. Astfel, Colegiul a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererea de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În esență, recurenții și intimata au avut posibilitate să își prezinte poziția în scris și să răspundă la concluziile părții adverse.

Verificând decizia instanței de apel și, după caz, hotărârea primei instanțe, în limitele controlului de legalitate, în raport cu criticele invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că se impune admiterea recursului declarat de avocatul, Coșleț Petru, în interesele Valentinei Agheeva cu casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe, pentru motivele ce succed.

În conformitate cu articolul 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

Colegiul judiciar consideră necesar să menționeze că nu va formula un răspuns detaliat pentru fiecare argument al recurenței, ci va analiza doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze (a se vedea cauza Garda Ruiz vs Spania (Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, parag. 26; Moreira Ferreira vs Portugalia (nr. 2) (Marea Cameră); 11 iulie 2017, parag. 84, 98).

În vederea respectării articolului 432 alin. (5) din Codul de procedură civilă, Colegiul lărgit nu a identificat niciun indiciu care, la prima vedere, ar putea ridica probleme de drept specificate la alin. (3) din articolul citat. Mai mult, recurenta nu a prezentat obiecții în privința acestui aspect procedural.

Esența articolelor 432 și 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă oferă instanței de recurs competența de a efectua un control al legalității deciziei atacate, nu și a temeiniciei acesteia. Astfel, se vor reține circumstanțele de fapt, privite în

ansamblu, care au fost prezentate de părți și stabilite de instanțele de judecată în fazele procesual anterioare, cu excepția situației în care constatările lor pot fi considerate arbitrare sau vădit nerezonabile.

În debut, Colegiul atestă că înaintând acțiune în instanță împotriva Ministerului Justiției, solicitând constatarea încălcării dreptului la examinarea cauzei civile în termen rezonabil, la cererea de chemare în judecată depusă de Agheeva Valentina împotriva Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sect. Rîșcani și Casei Naționale de Asigurări Sociale, cu privire la restabilirea și recalcularea pensiei pentru limita de vârstă, și încasarea prejudiciului moral în sumă de 4500 Euro.

Fiind investită cu examinarea prezentei cauze prima instanță prin hotărârea din 22 octombrie 2019 a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Agheeva Valentina. A constatat încălcarea dreptului Valentinei Agheeva, la judecare în termen rezonabil a cauzei civile, la cererea de chemare în judecată depusă de Agheeva Valentina împotriva Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sect. Rîșcani și Casei Naționale de Asigurări Sociale, cu privire la restabilirea și recalcularea pensiei pentru limita de vârstă. A încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, prejudiciul moral, în sumă de 1000 de euro, conform cursului oficial al BNM, la data executării hotărârii.

Verificând legalitatea hotărârii primei instanțe, Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 10 septembrie 2020 a respins cererea de apel declarată de Agheeva Valentina și a admis apelul incident declarat de Ministerul Justiției. A casat hotărârea din 22 octombrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Agheeva Valentina către Ministerul Justiției privind constatarea încălcării dreptului la judecarea cauzei în termen rezonabil și încasarea prejudiciului moral, și a emis o nouă hotărâre prin care, cererea de chemare în judecată depusă de Agheeva Valentina împotriva Ministerului Justiției privind constatarea încălcării dreptului la judecarea cauzei în termen rezonabil și încasarea prejudiciului moral, a fost respinsă ca neîntemeiată.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție analizând materialele anexate la dosar, în raport cu legislația în vigoare ce guvernează raportul juridic litigios, a ajuns la concluzia că soluția instanței de apel este neîntemeiată, deoarece a admis o examinare superficială și arbitrară a litigiului dedus judecății.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În conformitate cu art. 5 alin. (1) Cod de procedură civilă, orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime.

În temeiul art. 118 alin. (1) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale, iar conform art. 130 Cod de procedură civilă, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă,

nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblu și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor. Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea cauzei.

În baza art. 121 Cod de procedură civilă, instanța judecătorească reține spre examinare și cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existența sau inexistența de circumstanțe, importante pentru soluționarea justă a cazului.

În sensul art. 2 alin. (1), (2), (4), (6) și (7) din Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr. 87 din 21 aprilie 2011 (în continuare Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011), orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă.

Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului (denumită în continuare reclamant).

Prejudiciul cauzat de o autoritate publică sau de o autoritate căreia statul i-a delegat atribuții de autoritate publică prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară de către stat. Reparația prejudiciului se face de la bugetul de stat.

Mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant.

Organul care reprezintă statul în instanță de judecată pe această categorie de cauze este Ministerul Justiției.

Conform art. 4 alin. (1), (2) și (3) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiției, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare și suportarea costurilor și cheltuielilor de judecată îi revine reclamantului.

Instanța de judecată care examinează în fond cauza, organul de urmărire penală, autoritatea implicată în proces sau, după caz, executorul judecătoresc ori autoritatea responsabilă de executarea hotărârii judecătorești prezintă Ministerului Justiției un raport motivat privind modul de respectare a termenului rezonabil și, după caz, dosarul sau o copie de pe dosar.

Raportul privind modul de respectare a termenului rezonabil se prezintă în scris și va conține: numele și prenumele judecătorului, ale reprezentantului autorității implicate în proces, ale executorului judecătoresc sau ale reprezentantului autorității responsabile de executarea hotărârii judecătorești; date despre acțiunile procesuale întreprinse, termenele de realizare și motivarea acestora; date despre acțiunile procesuale întreprinse în vederea accelerării procedurii de judecare, după caz; alte date relevante privind respectarea termenului rezonabil.

În temeiul cadrului legal evidențiat instanța notează că, rezonabilitatea termenului examinării unei cauze urmează a fi apreciat prin prisma unor multiple criterii, precum: complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului, comportamentul autorităților competente și miza litigiului pentru partea interesată.

Conform art. 5 alin. (1) al aceleiași legi, în urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum și a costurilor și a cheltuielilor de judecată.

Așadar, în baza materialelor cauzei, prima instanță corect a constatat că, cererea de chemare în judecată, depusă de către Agheeva Valentina împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, privind restabilirea dreptului la pensie, a fost pusă pe rol la 05 august 2014, prin încheierea Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău, iar prima ședință de judecată a fost numită pentru data de 19 noiembrie 2014.

Hotărârea în prezenta cauză, a fost emisă la 26 ianuarie 2016, prin care acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

La fel, din actele cauzei rezultă că, la 27 ianuarie 2016, Valentina Agheeva a contestat cu apel hotărârea din 26 ianuarie 2016, iar prin decizia din 30 iunie 2016 a Curții de Apel Chișinău, a fost admis apelul, casată hotărârea instanței de fond și pronunțată o nouă hotărâre, prin care acțiunea a fost respinsă ca fiind depusă tardiv.

Prin decizia din 21 decembrie 2016 a Curții Supreme de Justiție, a fost admis recursul reclamantei, s-a casat decizia instanței de apel, cu restituirea cauzei spre rejudecare în ordine de apel la Curtea de Apel Chișinău în alt complet de judecători.

La 13 ianuarie 2017, cauza a fost repartizată judecătorului Curții de Apel Chișinău, Mihail Ciugureanu, fiind numită spre examinare în ordine de apel pentru data de 01 martie 2017. Ședința din 01 martie 2017 nu a avut loc, fiind amânată pentru data de 05 aprilie 2017.

Prin decizia din 04 iulie 2018, a Curții de Apel Chișinău, a fost admis apelul declarat de către Valentina Agheeva împotriva hotărârii din 26 ianuarie 2016 a Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău, s-a casat hotărârea instanței de fond și a fost pronunțată o nouă hotărâre, de admitere parțială a acțiunii. S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să restabilească dreptul reclamantei la pensie începând cu data de 17 decembrie 2012.

Prin decizia din 12 decembrie 2018, a fost respins recursul declarat de către Casa Națională de Asigurări Sociale, s-a admis recursul declarat de către Valentina

Agheeva, reprezentată de avocatul Coșleț Petru, s-a casat hotărârea din 26 ianuarie 2016 a Judecătorei Râșcani, mun. Chișinău și decizia din 04 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău și s-a pronunțat o nouă hotărâre de admitere parțială a acțiunii, prin care Casa Națională de Asigurări Sociale și Casa Teritorială de Asigurări Sociale Râșcani, mun. Chișinău au fost obligate să restabilească și să recalculeze pensia pentru limită de vârstă a Valentinei Agheeva începând cu data de 01 decembrie 2002.

Astfel, analizând înscrisurile prezente la actele cauzei, în coraport cu normele de drept relevante și circumstanțele elucidate, prima instanță întemeiat a conchis că cauza respectivă, a fost supusă judecății o perioadă de timp mai mare de 4 ani (05 august 2014-12 decembrie 2018).

Reieșind din natura pretențiilor înaintate, în coraport cu normele de drept enunțate, instanța de recurs reține că, repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de chemarea de reparare a prejudiciului.

Pe cale de consecință, prima instanță corect a concluzionat că, în speță, se atestă cu certitudine că, sunt circumstanțe de tergiversare a examinării cererii de chemare în judecată, împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, privind reabilitarea dreptului la pensie, circumstanțe ce nu sunt imputabile reclamantei.

Din studiul înscrisurilor anexate la dosar rezultă incontestabil faptul că, în prima instanță au fost numite 5 ședințe în ordine consecutivă, cu intervale majore ce au tergiversat justa soluționare a prezentei cauze în prima instanță. Termenul examinării cauzei în prima instanță fiind 05 august 2014 - 26 ianuarie 2016.

De altfel, de la 13 ianuarie 2017 și până la 01 noiembrie 2017, dată la care a fost înaintat de către reclamantă/recurentă demersul privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a art. 36 alin. (1) al Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile și asigurările de stat, au fost numite de către instanța de fond doar două ședințe de judecată, la 01 martie 2017 și 05 aprilie 2017.

Din studiul înscrisurilor anexate la dosar rezultă incontestabil faptul că, perioada de referință în interiorul căreia s-a examinat cauza civilă la cererea de chemare în judecată, depusă de către Agheeva Valentina împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, privind restabilirea dreptului la pensie, a fost 05 august 2014-12 decembrie 2018.

Prin urmare, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că concluzia primei instanțe, precum că la caz, dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei, a fost încălcat prin durata excesivă a procesului, determinat de complexitatea incidentelor procedurale survenite pe parcursul examinării cauzei.

Totodată, Colegiul învederează că, în scopul asigurării examinării cauze civile într-un termen rezonabil, la 19 aprilie 2017, Valentina Agheeva a depus o cerere de accelerare a examinării cauzei, care a fost respinsă, prin încheierea din 03 mai 2017 a Curții de Apel Chișinău.

Prin prisma jurisprudenței CEDO la determinarea prejudiciului moral unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral, este criteriul echității. La determinarea prejudiciului moral, atunci când acordă o sumă de bani cu titlu de prejudiciu moral, se vor lua în considerație mai mulți factori, precum

suferințele cauzate reclamantului prin neexaminarea cauzei în termen rezonabil, gravitatea sancțiunii aplicate și încălcarea principiului legalității.

Reieșind din cumul de probe prezente la actele cauzei în coroborare cu normele materiale aplicabile speței, Colegiul consideră eronată concluzia instanței de apel de respingere a acțiunii ca neîntemeiată, deoarece în speță nu se atestă din partea instanței de judecătorești acțiuni de tergiversare a termenului rezonabil de judecare a pricinii, odată ce participanții procesului au cerut să dispună pe măsură de realizarea drepturilor lor procedurale.

Așadar, Colegiul reține ca fiind întemeiate argumentele avocatului Coșleț Petru în interesele Valentinei Agheeva privind temeinicia și legalitatea hotărârii primei instanțe, argumente ce nu pot fi combătute.

Prin urmare, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că concluzia primei instanțe este justă, având la bază un cumul de dovezi administrate, cărora le-a fost dată o apreciere juridică cuvenită.

Distinct de cele relatate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de avocatul Coșleț Petru în interesele Valentinei Agheeva, urmează a fi admis cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

În conformitate cu prevederile art. 442, art. 444, art. 445 alin. (1) lit. f) și alin. (3) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de avocatul Coșleț Petru în interesele Valentinei Agheeva.

Se casează decizia din 10 septembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău și se menține hotărârea din 22 octombrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Agheeva Valentina împotriva Ministerului Justiției privind constatarea încălcării dreptului la judecarea cauzei în termen rezonabil și încasarea prejudiciului moral.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței, judecătorul

Ala Cobăneanu

Judecătorii

Aliona Miron

Elena Cobzac

Victor Boico

Galina Stratulat